

·IV· XERRET, veïnat rural dins el terme de la ciutat d'Alacant (BDCL 1905, p. 263). En efecte en diuen les Cases de *Xerret* (xxxvi, 51.18). *Can Xarret*, petita poss. mallorquina, te. de Llubí (*Masc.* 19a12) pron. *šəřēt*, xli, 122.19).

ETIM. Tots aquests noms es deuen derivar d'un radical comú, i que és derivat d'un nom de planta ja ho endevinaríem, fins si no ho tinguéssim confirmat, a Castalla, pel clar testimoni d'Enric Valor. El so inicial *ç*, i la repartició geogràfica, essent el *ç* un so estrany a l'àrab, proven que deu venir del mossàrab; és clar que el radical comú és *čerr-*, que el canvi en *a* de la vocal àtona és normal davant *rr*, i ho és el canvi en *i* darrere *ç*. Però com que els noms mossàrabs passaren pel filtre de l'àrab, la dels casos de *-r* simple, *Xirell*, *-ello* ·I·, ·II· i ·III· (altrament contradits per la forma de Castalla) s'explica pel fet que en àrab seria una estructura ben insòlita amb doble consonant segona i tercera. El mossarabisme encara confirmat per la *-o* final de *Xarrero* i de *Xirella* ·III·. Els sufixos que són tots dels usats per a col·lectius de noms de plantes: *-ARIUM*, *-ETUM* (*Xerret*) i *-ETULUM*.

Quant a la planta, sembla tractar-se del mateix nom estudiat en el *DECat.* vii, 851-52 que apareix justament com a viu en la forma *serrello* o *serrillo* en molts punts del Migjorn valencià, des de la Vall dels Alcalans, fins a l'Aitana; i allí el mossarabisme i pertorbació aràbiga també s'hi manifesten per les variants en *-llo* o *-r* *serrello*, *serrillo* i *serillo* (850b54). Sembla ser en tot cas una planta herbàcia i no arbòria, i no és pas clar, que, com admetíem, provisionalment, en el *DECH* sigui una mena de panís, car això depèn de la identificació acceptada allí hipotèticament, amb la planta *serreig*, hem de reconèixer ben dubtosa, perquè *-ell* i *-eig* són formes ben separades, difícilment conciliables. La diferència grossa entre aquests fitònims vius i els presents NLL està en la inicial *s-* d'aquells i la present *ç*, però això potser es pot explicar per una catalanització parcial en el nom viu a la qual hauria resistit el present, per la naturalesa petrificada dels topònims; o bé la *s-* seria deguda a influència de *serreig* d'origen diferent. El cas és que en aquell article, després de moltes especulacions raonables però incertes no arribàrem a conclusions etimològiques.

L'inicial *čerr* ens fa pensar d'una part en el ll. dial. CERRUS 'alzina' o 'garric', que deixa ben poca descendència romànica, només en parlars suditalians, i afro-romànica, en bereber i àrab magrebí, però més incerta en mossàrab, reduïda al *chirich*, *-icha* «carrasco» i «coscoja, mesto» de l'àrab granadí, que semblen provenir d'un derivat CERR-+CIU, però podrien ser importacions transfretanes (àr. magr. *širiš* i bereb. *šerus* potser del nom ll. CERRUS). Com que d'altra banda, els nostres no designen planta arbò-

ria, com el CERRUS i, pensem més aviat en uns mots parònims que en mossàrab designaren diversos cossos filamentosos, provinents del ll. CIRRUS: *chirr* «guedeja de cabells», «guedeja de cabellos» «cernejas [de bestias]» (*PAlc.*) i en forma més arabitzada *járra* «cerro de lana» (*PAlc.*), *gárra* «linum» (*RMa.*) «copo de lana», «lino» (Lerchundi; Simonet 115); en romànic propi, el cat. *cerra* i el cast. *cerda*. És clar que d'aquí no hi hauria cap dificultat a fer venir el nostre triple col·lectiu de planta, CIRR-ARIUM, -ETUM, -ETULUM. Mentre que la forma valenciana viva *xerrello*, *serrillo* etc. s'hauria adaptat a la del cat. *serrell* 'floc de cabells', 'peluix o filaments de la vorera del cap', que també vénen de CIRRUS (*DECat.* vii, 852a47ss.).

Xarxanet, Xarxant V. *Xarxet* *Xarxet* V. *Misc. Mos. X-*

XAS (o millor *Eixàs, Aixàs*)

Nom de dos antics llogarets, a Andorra i a la Garrotxa. Tinc nota que aquest últim és conegut encara, en la forma *Xas*.

1116. en l'Acta de consagració de l'esgl. de St. Esteve d'Olot, on va citat darrere La Pinya i abans d'Esparc i altres amb grafia *-rs* ultracorrecta. Els *villares* assignats a aquella parròquia són, ultra Olot i altres: «villa *Pignola* el villa Clota, et villa *Axars* et villa *Tradors*, cum casis q. sunt in *Spār(r)ago* ---» (*Esp. sagr.* xliii, 45, §37 p.452.23).

A Andorra, te. St. Julià de Lòria, avui *Aixàs* és un vessant de muntanya, i la clotada que des del NEE. baixa a desembocar a la ribereta de Bixessarri (afl. dr. de la Valira: O^o 76x41^o21), segons el mapa del Consell, de 1976. Consta com un antic poblat a. 1176 entre els homes de St. Julià de Lòria firma «Pere Vives de *Exass*» en doc. p.p. *Cart. Andorra* I, §76, lin. 124 (errònia *Escass* en l'ed. de Valls Taberner).

La grafia *-ss* final denota en aquest temps consciència d'un ètimon *-ASSE* pre-romà (indoeuropeus alguns, però en majoria ibero-bascos: Alàs, Escàs, Escasse, Carcasso, Turiasso etc., cf. *Escàs* en el veï terme de La Maçana, cf. *E.T.C.* II, 36, I, 140).

També aquest s'explica com derivat del basc antic EXE casa (veg. supra art. *Ix, Saneja, Xavierre* etc.).

Xatard, Xatbert V. *Xammar.*

XÀTTVA

La capital i il·lustre ciutat del Migjorn valencià. *PRON. LOCAL.*: J.G.M. anotava *aįšătiva* a Alzira i Albaida, *aįšătiba* a València, *eįšătiva* també a Alzira, i a la ciutat mateixa, vacil·lant entre la pronunciació *šătiva* i les altres dues, amb predomini de *eįš-* (1935). En les enqs. de 1962-3, jo vaig anotar *eįšătiva* a Roglà,